ASPECTE ALE TEMINOLOGIEI PRIVIND PRACTICA JURIDICĂ FISCALĂ ÎN DOCUMENTE ROMÂNEŞTI DIN EPOCA VECHE

ASPECTS OF THE TERMINOLOGY CONCERNING THE TAXES PRACTICE IN ROMANIAN OFFICIAL DOCUMENTS DURING THE LATE MIDDLE AGE

(Abstract)

This study represents a section from a contribution to the research of the law-administrative vocabulary used in personal and official documents written in Wallachia and Moldavia Roman Principalities between 1601-1780.

The law terminology has, during all this period, as a main component, a vocabulary of essential popular origin.

A series of words with neologism origin has been added, – within a process of extensive enrichment of the legal laic terminology, – to the specialized terms which were borrowed or were traced over from Slavon language even since the most ancient legal and administrative romanian language written texts.

The Code of Laws from Wallachia and Moldavia has as departure point sources of the Byzantine Law, while the Transilvanian documents or those ones written in Oltenia during the Austrian occupation were proved to have had a contact with languages belonging to the Western culture.

It was noticed the fact that several ancient terms represent words taken from the common language, but which have received specialized acceptances meanwhile with the society's development and, implicitely, of the activities in the field of the public life.

Cuvinte-cheie: terminologie juridico-dministrativă, vocabular popular, documente româneşti, practica fiscală.

Key-words: administrative vocabulary, vocabulary of essential popular origin, Romanians documents, tax practice.

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

Studiul de faţă reprezintă o secţiune dintr-o contribuţie la cercetarea vocabularului juridico-administrativ prezent în documente private şi oficiale, scrise în ţările române, în perioada 1601-1780.

Cercetarea s-a făcut în primul rând pe baza documentelor şi a textelor editate, constituite într-un corpus de izvoare istorice, în care au fost consemnaţi termeni aparţinând lexicului specializat sau cu tendinţe de specializare în registrul juridic fiscal şi administrativ românesc, înaintea impunerii şi oficializării unei terminologii recunoscute în toate graiurile dacoromâne şi a stilului juridic şi administrativ, în fapt.

Traducerea şi asimilarea terminologiei culte în epoca veche (pravilele lui Matei Basarab şi Vasile Lupu, în mod special) au influenţat cel mai puternic uzul juridic şi administrativ, contactul dintre termenii oficiali şi cei care aparţineau „obiceiului pământului" ducând atât la naşterea unei sinonimii terminologice între „neologismul" receptat şi termenul vechi, cât şi la „îmbogăţirea" termenului vechi prin acordarea unei semnificaţii juridice moderne.

Imediat după 1700, putem vorbi despre o tendinţă de standardizare a actelor de cancelarie, iar reglementările care se impun în plan social şi economic implică asumarea şi impunerea unei terminologii care să completeze ori să consolideze structurile preexistente, atât cele privitoare la aspectul social, cât şi cele ce privesc aspectul lingvistic.

Terminologia juridică are, în toată această perioadă, drept componentă principală, un vocabular de esenţă populară.

Termenilor de specialitate împrumutaţi sau calchiaţi din slavă încă din perioada celor mai vechi scrieri juridice şi administrative româneşti li se alătură, într-un proces de îmbogăţire extensivă a terminologiei juridice laice, o serie de cuvinte de provenienţă neologică.

Pravilele din Ţara Românească şi Moldova au ca punct de plecare izvoare ale legislaţiei bizantine, în timp ce documentele transilvănene sau cele emise în Oltenia, în timpul ocupaţiei austriece, dovedesc contactul cu limbile de cultură occidentale.

Din punct de vedere terminologic, pravilele cu aspect laic încep să se desprindă de cele bisericeşti. În timp ce primele îşi modernizează vocabularul prin neologie, celelalte rămân fidele fondului vechi de termeni, comuni cu limba vorbită sau de origine slavonă.

Din cercetări anterioare asupra acestui subiect, se poate remarca faptul că cei mai mulţi termeni vechi reprezintă cuvinte preluate din limba comună, care au căpătat accepţiuni specializate odată cu dezvoltarea societăţii şi, implicit, a activităţilor în domeniul vieţii publice. Multe dintre aceste elemente se mai întâlnesc în vorbirea populară care este, în general, mai conservatoare. O parte dintre aceşti termeni se constituie ca dublete sau sinonime, apărând deseori ca elemente explicative în glosarele de neologisme.

În această perioadă, pentru ţările române, se poate vorbi despre o epocă de consolidare pe plan intern, prin întărirea puterii domneşti şi a aparatului fiscal.

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

Referitor la obligaţiile ţăranilor slobozi faţă de stăpânii moşiilor, până la 1749, se remarcă faptul că în prima jumătate a veacului al XVIII-lea, principalul venit al stăpânilor era renta în produse, luată sub formă de dijmă, din tot ce cultivau ţăranii pe moşiile lor.

Munca prestată pe moşiile stăpânilor, împământenită cu denumirea de ***boieresc***, (termen folosit în Moldova) constituie elementul esenţial al raporturilor dintre ţărănime şi feudali.

Atât în Moldova, cât şi în Ţara Românească, s-a format şi dezvoltat, cu timpul, obiceiul că oricine[1] avea locuinţa stabilită pe moşia altcuiva era dator să presteze stăpânului acelei moşii un oarecare număr de zile de muncă pe an, la gospodăria lui, obicei care s-a transformat apoi în lucru pe ogoare.

Categoriile de *dări* practicate în Ţările Române erau de mai multe feluri, purtau diferite denumiri şi se aplicau diferit în funcţie de regiune şi epocă: *„...ca să fie de acum nainte în pace şi slobod de **găleată** şi de **fin** şi de **oae seacă** şi de **cal** şi de **miiare** şi de **ceară** şi de lucru domnescu şi de **toate slujbele** şi **mîncăturile** cîte sîntu preste an în ţeara domniei méle, păntru că l-am ertat domnia mea, numai să-şi plătească **birul** şi **dijma** şi **gorştina**, iar de alalte de toate dăjdile să aibă pace, ca să fie de treaba şi de **posluşăniia** sfîntei mănăstiri, să lucréze de ce va trebui, cum au fost ertaţi şi de părintele domniei méle Io Radul voevod..."; „...ca acel sat Satul Nou, scris mai sus, să fie în pace şi **iertat de bir** şi **de împrumut** şi **de bou** şi **de oaie seacă** şi **de birul de cai** şi **de miere** şi **de ceară** şi **de cai de olac** şi de muncă domnească şi de **banii de judeţ** şi **de banii de margine** şi de închiderea gîrlelor şi de **podvoade** şi de **maja de fum** şi de **mertice** şi de toate **slujbele** şi **dăjdiile** cîte sînt peste an în ţara domniei mele, de nimic să nu aibă turburare, numai să aibă a da **dijma de albine** şi **gorştina de oi** şi **de porci** şi să ajute la domnie în fiecare an cîte 100 de ughi..."* (1626, la Bucureşti, DRH, B, ŢR, XXI, 90, p. 183).

Dările în natură sau dijmele domneşti (*zeciuiala* în Ţara Românească, *deseatina* în Moldova) constau în perceperea de către domnitor a unor produse (cereale, vite, produse animaliere). Cele mai importante au fost *oieritul*, *goştina*, *stupăritul*, *vinăriciul*. Începând cu secolul al XVI-lea au fost transformate în bani, putând fi onorate în continuare, şi în natură.

Muncile sau slujbele erau prestările în muncă faţă de domnie, la construirea de drumuri, cetăţi, poduri, mori, găzduirea curierilor domneşti ori procurarea de cai pentru curieri. Începând cu secolul al XVIII-lea şi aceste munci puteau fi răscumpărate în bani.

[1] Nici străinii care locuiau pe moşia unui stăpân nu erau scutiţi de obligaţia zilelor de muncă. În 1741, cancelaria domnească emitea poruncă „pemtru turcii ce şed la Agiud cu casa pe locul mănăstirii Mirii şi calcă locul şi nu vor să dea vinitul" (vezi Iorga 1901: 242).

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

Dările în bani, cunoscute sub numele de *dare*, *dajdie* şi apoi *bir* reprezentau impozitul personal, aplicat la un moment dat tuturor categoriilor de locuitori ai ţării, în funcţie de categoria socială din care făceau parte.

Haraciul reprezenta suma obligaţiilor băneşti ale Ţărilor Române faţă de Poarta Otomană. Dacă la început *haraciul* era mai mult simbolic, având în principal o semnificaţie politică (aprox. 3.000 de galbeni/an), la sfârşitul secolul al XVI-lea a ajuns la 155.000 de galbeni.

Peşchesurile erau diferitele daruri făcute sultanului şi curţii sale, dobândind caracter de constanţă, care au apăsat şi ele, covârşitor, asupra contribuabililor.

Prestaţiile în natură, către turci, au constat în predarea anuală către Poartă a unui număr important de animale sau alimente şi cereale, în perioada campaniilor militare ale turcilor.

Denumirile taxelor pe care ţăranii le aveau de plătit faţă de boieri ori direct, faţă de domnie, variază în funcţie de epocă şi de regiunea în care circulă.

Principalii colectori de taxe în epoca feudală erau: în Transilvania, nobilul sau boierul, care colecta taxe de la ţăranii dependenţi sau iobagi, în Ţara Românească, rumânii, iar în Moldova, vecinii. În general, se ofereau servicii în muncă şi produse, mai puţin în bani, atât de ţăranii dependenţi, cât şi de ţăranii liberi, în funcţie de relaţia pe care o aveau cu nobilul (boierul), domnitorul, care colecta taxe în produse (mai ales vite şi grâne).

De asemenea, pentru „întreprinzătorii particulari" existau *dajdii* către domnul ţării: *vinăriciul*- taxa pentru producătorii de vin, adică o vadră de vin din zece produse, *oieritul* – pe fiecare vită mare sau mică se plăteau cincisprezece parale, *fumăritul* era pentru stăpânii de pivniţe sau cârciumi, şi se onora pe prăvălii, pe casele din regiunea bălţilor.

Vecinia[2] reprezenta forţa de muncă cea mai aservită, pentru cultivarea pământului şi îndeplinirea altor obligaţii faţă de stăpâni.

Vecinii[3] erau locuitorii dependenţi ai moşiilor, obligaţi să lucreze şi să dea stăpânilor *dijmă din produse.*

[2] Asemănătoare ca nume, exista în Transilvania medievală, „veciniea", o instituţie formată din asociaţii de locuitori, pe sate, pentru întrajutorare şi educaţie civică. Aceasta nu are comun cu *vecinia* din Moldova sau *rumânia* din Ţara Românească. Ele îşi au originea în obştea satelor, comunitatea vicinală (vezi Muşlea 1957: 317-344). Asemănătoare celei din Moldova era, peste munţi, vecinia din Ţara Făgăraşului, acolo unde existau boieri, „ca o necesitate a dezvoltării moşiei boiereşti" (vezi Prodan 1963: 80).

[3] Termenul de vecin apare în menţiunile documentare mai întâi în Ţara Românească în a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Termenul de vecin apare în menţiunile documentare mai întâi în Ţara Românească în a doua jumătate a secolului al XVI- lea. Termenul de *vecin* este înlocuit în actele redactate în româneşte în Ţara Românească cu cel de *rumân* la sfârşitul secolului al XVI-lea (vezi Giurescu 1943: 130). La acestea se adaugă: *Hrisovul lui Gabriel Movilă din 19 iunie 1620*, *înaintea căruia au venit locuitorii din satul Mozăceni* (Vlaşca) (vezi Ghibănescu 1906: 220).

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

Statul îşi însuşea pe calea dărilor cea mai mare parte din produsul muncii ţărăneşti, lăsând stăpânilor feudali mai puţine posibilităţi de exploatare a locuitorilor dependenţi.

Începând cu secolul al XVII-lea, menţiunile documentare referitoare la vecini devin numeroase datorită atât întinderii instituţiei, cât şi legării vecinilor de glie.

Un indiciu de sporire a numărului vecinilor îl avem şi în dispoziţiile *Pravilei de la 1646*[4], care reglementează raporturile dintre stăpâni şi ţăranii aserviţi, în favoarea clasei feudale.

Loturile pe care le cultivau vecinii din proprietatea stăpânului purtau numele de *jirebii*, corespunzătoare *delniţelor* din Ţara Românească. Începând cu secolul al XVII-lea, se întâlneşte şi în Moldova termenul de *delniţe*.

Cultivând lotul de pământ pe moşia stăpânului, vecinul, în afara obligaţiei sale speciale, dădea dijma din produse, ca şi ţăranul, de pe aceeaşi moşie. În faza ultimă a instituţiei, în afară de prestaţiile către domnie, uniforme pentru toate categoriile de ţărani, obligaţiile în muncă datorate de vecini stăpânilor apar în documentele secolului al XVIII-lea, reglementate numai de „obiceiu", care, deşi nu apărea decât în rare cazuri concretizat, era cunoscut pretutindeni, ca urmare a practicării lui îndelungate[5].

Din cercetarea cărţilor de scutire date de domnie unor stăpâni aflăm că vecinii erau luaţi şi în interesul domniei, pe scară mare, la „podvezi" (Documente bucovinene III: 120), transporturi de tot felul, erau obligaţi să dea cai de olac (Documente bucovinene IV, 209), să dea „conace"(Documente bucovinene III, 120), „clăci gospod", „clăci boiereşti"(Uricarul, II, 121), – pentru dregătorii din ţinut – şi altele. Domnia convertea şi în bani unele dintre îndatoririle în natură ale vecinilor.

Primul impozit (dare în bani) de care avem cunoştinţă, consemnat de documente, datează din secolul al XIII-lea, şi se referă la *taxele vamale* încasate în moneda timpului. Ele au fost cele dintâi mijloace de a strânge bani pentru voievozi. Vămile erau aşezate atât la graniţele Voievodatului (Principatului), cât şi la graniţele judeţelor şi oraşelor.

În secolul al XIV-lea, pe lângă taxele vamale este consemnată şi *dijma* (a zecea parte), care era cunoscută în timpul lui Mircea cel Batrân sub denumirea de vamă şi se percepea în natură. Aceeaşi denumire aveau şi taxele pentru vânzările tuturor lucrurilor.

În secolul al XVIII-lea, pe la mijlocul acestuia, se instituie, de către Constantin Mavrocordat, o dare directă numită *sferturi* (*civerturi*, *cezverta*), ceea ce reprezenta un impozit personal (capitaţia), plătibil în patru sferturi

[4] Capitolul I, paragraful 18.

[5] În Ţara Românească, Matei Basarab poruncea la 1633 rumânilor din Pârâiani, ai Mănăstirii Troiţa: „Să aveţi să lucraţi la tot lucrul, cum este obiceiul şi legea rumânilor" (vezi Panaitescu 1964 : 264).

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

trimestriale. În această perioadă, veniturile domnitorului se confundau cu cele ale statului.

În perioada de început, până la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, în sistemul fiscal românesc se poate vorbi despre stabilirea şi repartizarea arbitrară a sarcinilor fiscale, preponderenţa impozitelor de repartiţie, neregularitatea perceperii impozitelor; existenţa inegalităţilor în faţa impozitelor, izvorâte din privilegii etc.

Birul reprezenta impozitul principal, perceput în statele feudale româneşti.

Cuvântul, atestat în secolul al XV-lea, este de origine maghiară (< magh. **bér** „salariu, leafă") (DA s.v.) şi a dezvoltat derivate ca : *birar* (strîngător de bir uri), nume de agent : *„...să hie bucatele sfintei mănăstiri şi ale satului Flămânzeştii în bună pace de cătră toţi **birarii** pentru satul Iaşăi i Prăvălénii...ci să-şi caute **birarii oamenii de bir, să-şi ia birul** şi dajdea de la dânşi<i>."* (1650, doc. 102, *DRH B. Ţara Românească* XXXV, p. 129-130), *birărie* („impozit pe comerţ"), *birnic* („care plăteşte bir, contribuabil").

Acesta era datorat numai de ţărani, fiind plătit la început în natură şi apoi stabilit sub forma unei sume fixe care se repartiza locuitorilor satelor. La început conceput ca o dare de capitaţie egală, *birul* devine în secolul al XVII-lea proporţional cu posibilitatea de plată a contribuabililor. Perceperea *birului* se realiza prin aplicarea principiului răspunderii colective sau solidare.

Populatia ţărănească era supusă, în perioada secolelor al XV-lea şi al XVII-lea, şi la plata unor contribuţii în natură, stabilite ca zecimi asupra produselor agricole obţinute, cu diferite denumiri, după numele obiectului asupra căruia erau aşezate.

În secolul al XVII-lea, comerţul şi meşteşugurile erau impuse atât pentru activitatea lor internă, cât şi pentru raporturile cu străinătatea. Comercianţii plăteau accize, sub forma taxelor pentru intrarea mărfurilor în oraşe sau târguri, cunoscută fiind plata vămii încă din secolul al XV-lea.

De perceperea dărilor se ocupa un aparat întreg de funcţionari: *marele vistiernic*, *marele vameş,* care avea administraţia generală a vămilor, *pârcalabii* şi *ispravnicii de ţinuturi,* care erau ajutaţi de *birari* si *globnici*, *dăbilarii*, *goştinarii*, *olăcarii*, *cotarii*, etc., fiecare însărcinaţi cu perceperea unui anumit tip de impozit.

Astăzi, termenul *bir* se foloseşte metaforic, pentru taxe şi impozite, la stat, care împovărează pe cel datornic.

Izolat, prin Sălaj, îl întâlnim cu sensul „leafă, simbrie".

Claca reprezenta, în epoca veche, până la 1864, când s-a desfiinţat, o taxă plătită în *„zilele de lucru fără plată pe care era dator să le facă şerbul stăpânului moşiei pe care locuia"* (DA s.v.)

*„Să aibă pace aceste sate de chile, de ialoviţi, de cai de olac, de podvozi, de **clăci** gospod şi boiereşti"* (Uricariul, I, 58). *„Cât pentr rândul moşiii, câţi*

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

văveţi hi hrănind cu plugurile, cu coasa şi cu alte pe moşia dumnealui, să vă daţi dijma den toate după obiceiu, den grâu, den mălai, den fân, den ce veţi avea pe acea moşie, den 10 una, au să-i ***clăcuiţi*** *cu plugurile voastre de 2 ori pe an, toamna şi primăvara cum vă veţi putea tocmi cu dumnealui şi vă veţi aşăza dentr-aceste 2 lucruri."* (3 mai 1704, *Doc. rel. agrare*, ŢR, vol. I, d.23, p. 206, 1708, d. 39, p. 222; 18 mai 1714, d. 78, p. 269).

Termenul este de origine slavă (< sl. *tlaka*) şi apare consemnat în documente oficiale şi lucrări lexicografice ca având prima atestare la începutul secolului al XVIII-lea (1704).

Acest tip de bir se numea în Moldova, *boieresc*, iar în Transilvania, *robotă.*

Termenul cu care se exprima prestarea muncii pe moşiile stăpânilor era la început *claca*, care reprezenta munca prestată de locuitori într-o zi, în gospodăria feudală şi a păstrat tot timpul caracterul de „ajutor benevol", care însă nu se putea refuza. În prima jumătate a veacului, până la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat (1741), pentru munca locuitorilor, atât pe ogoare, cât şi la trebuinţele domestice ale feudalilor, termenul *clacă* este cel mai des întâlnit[6]. *Boierescul*, în Moldova, avea caracteristici aproape identice şi apare consemnat în documente numai în legătură cu cositul fânului[7].

În afară de mănăstiri, *claca* era o contribuţie de muncă de care beneficiau toate categoriile de reprezentanţi ai clasei feudale. În interesul domniei sau pe moşiile particulare ale domnilor se făceau „clăci gospod", respectiv clăci domneşti[8]. Pentru unii dregători se executau clăci legate de numele funcţiei lor, cum erau „clăci stărosteşti"[9] pentru staroste, prestate de locuitorii satelor din nordul ţării, sau „clăci hătmăneşti"[10], pentru hatmani, din partea călăraşilor. Celorlalţi demnitari li se făceau „clăci boiereşti". Abuzul clasei feudale, în ce priveşte munca nereglementată a locuitorilor, în vremea când se legifera obligaţia de boieresc, stingherea funcţionarea mecanismului de încasare a dărilor, fapt care a determinat domnia să încerce suprimarea lor[11].

---

[6] Obligaţia de boieresc a călăraşilor din Malinteniţi în 1733 (vezi Bălan 2005: 113) era cerută de cancelaria domnească în clăci.

[7] La 26 iulie 1720 Mihai Racoviţă porunceşte ca locuitorii de pe moşia Lehăceni „să-ş de dejma şi să-ş de stogul de boieresc" (vezi Bălan 2005: 4).

[8] La 13 mai 1733 se dădea poruncă starostelui de Cernăuţi să nu supere satul Toporăuţi „nici cu clăci gospod" (vezi Bălan 2005: 22). În 1741 este dată poruncă de la domnie pentru scutirea unui sat de „clacă gospod" (vezi Iorga 1901 : 273).

[9] La 18 martie 1752, Constantin Racoviţă dispune ca locuitorii din Toporăuţi, posluşnici ai Mănăstirii Barnovschi, să nu fie supăraţi „nici cu clăci starosteşti" (vezi Bălan 2005: 29).

[10] La 18 martie 1734, domnia dădea carte pentru acordarea unor scutiri călăraşilor de Bărăiac: „…Nici un fel de clăci hătmăneşti să nu facă" (vezi Sava 1944 : 202–203).

[11] „nici un fel de clacă, cheltuieli sau alte supărări ce avé locuitorii păr acum de la dregătorii ţănuturilor, de la căpitani… de acum înainte să lipsească aceste toate. În scurt, numărui să nu mai clăcuiască" (vezi Iorga 1901 : 218).

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

În cadrul aceleiaşi obligaţii, termenii *clacă* şi *boieresc* au mers un timp împreună.

În terminologia agrară din Ţara Românească, documentele secolului al XVIII-lea fac distincţie între *clacă* şi *lucru*, cu deosebire că, acolo, claca are înţelesul *lucrului de boieresc* din Moldova.

Muncile cu caracter domestic în gospodăria feudală din Ţara Românească erau exprimate prin termenul *lucru*.

În prima jumătate a secolului al XVIII-lea, până la 1741, menţiunile despre obligaţiile de muncă ale locuitorilor de pe moşii, în cuantum specificat, sunt puţine.

La sfârşitul veacului, locuitorii din unele sate ale Mănăstirii Slatina, Moldova, răscumpărau anual cu câte o sumă globală toate îndatoririle feudale – *dijmă din semănături, dijma fânului, mutări d'oi şi lucru boieresc –,* stabilind apoi, prin cislă, contribuţia fiecăruia în parte. Menţiuni documentare arată că au existat preocupări de reglementare a evaluării boierescului în bani în raport cu numărul de zile şi cu forma de proprietate.

Strângerea dărilor – chiar atunci când era arendată – se numea şi ea *slujbă*.

În Ţara Românească, în secolul al XVII-lea, cei care îndeplineau asemenea slujbe mărunte se numeau, în general, – ca şi în secolele anterioare – slugi domneşti (DIR, B, ŢR, XVII, II, p. 44, 231, 236). Uneori, însă, în documentele româneşti li se spune şi acestora – mai rar însă decât în Moldova – slujitori: *birari, mierari, găletari, dijmari, gorştinari.*

Termenul *clacă* este întâlnit şi în secolul al XIX-lea, în limba literară, în Moldova şi Transilvania, cu sensul „muncă gratuită de bună voie, răsplătită numai cu mâncare bună, seara cu petrecere cu lăutari şi joc, făcute de săteni şi sătence, uneori la sărbători, mai mici sau în nopţile lungi de iarnă, spre a ajuta pe preot, dascăl sau alt om din sat ori spre a se ajuta unul pe altul la lucrările câmpului (arat, cosit, secerat, treierat etc), la clădiri, lucrări femeieşti (ţesut, tors)" (DA s.v.).

Termenul circulă şi astăzi, izolat, în Moldova, cu acelaşi sens cu care circula la sfârşitul secolului al XIX-lea.[12]

Dijma reprezenta o *„dare (în natură sau în bani) care reprezenta a zecea parte din produsele principale, percepută de stăpânii feudali (de domn sau de biserică) de la producătorii direcţi*" (DLR s.v.)

„Ca să fie volnici cu această carte a domniei mele de să aibă a luare ***dijma*** *dupre moşiile sfintei mănăstiri, însă de La Prestol şi de la Orlea şi de la Cuşmir, de s-ar afla pre aceste moşii: grâu, orz, mei, au ver ce să ia den toată dijma den 10 una, după obiceaiu. Aşijderea să aibă a lua* ***dijma*** *şi den peştele ce*

[12] Informaţia provine de la un informator din satul Trestiana, judeţul Vaslui, de 80 de ani.

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

să va vâna den bălţile mănăstirii.....dupre cum au luat şi pân'acum săia ***zeciuiala*** *peştelui den 10 peşti un peşte, au den 10 bani un ban, după obiceaiu."* (1650 martie 13, Târgovişte, DRH B. Ţara Românească XXXV, d. 86, p. 108; 4 iunie 1700, Doc. rel. agrare, ŢR, vol. I, d. 6, p. 186; 1703, d. 20, p. 199).

Dijma (< magh. *dézsmat)* este atestat pentru prima oară în 1428 (DERS s.v.), consemnările documentare arătând, pentru secolele al XV-lea şi al XVI-lea, o circulaţie predominant sudică (DLR s.v.). În documente moldoveneşti apare mai târziu, după secolul al XVIII-lea.

Dintre cele trei forme ale rentei feudale, renta în produse – *dijma* – are o mare însemnătate în acest secol, atât timp cât rezerva senioralã nu poate folosi la muncile agricole întreaga obligaţie *de lucru* a locuitorilor de pe moşiile stăpânilor. *Dijma* era zeciuiala din produse, percepută de stăpân de la oricine cultiva un lot pe moşia lui, indiferent cărei categorii sociale îi aparţinea: vecin, ţăran slobod, târgoveţ, slujitor sau boier. Însemnătatea *dijmei* pentru raporturile dintre stăpâni şi cultivatori o arată mulţimea proceselor judecate în faţa Divanului pentru pricini referitoare la neîndeplinirea obligaţiilor de acest fel sau abuzuri comise, precum şi poruncile domneşti de sancţionare a celor vinovaţi. În evaluarea recoltei, *dijma* avea prioritate, mai ales sub raportul calităţii, stăpânul alegându-şi ce-i convenea şi de unde voia, atrăgând necontenite proteste din partea locuitorilor către autoritatea de stat.

În formularul pentru dijmă al poruncilor domneşti din prima jumătate a veacului se precizează că în produsele supuse zeciuielii intra şi ceea ce cultivau oamenii în grădinile cu legume, de pe pământurile mănăstirilor[13].

Alături de cereale, produs principal supus la dijmă era fânul, din care cei ce coseau aveau obligaţia să dea a zecea parte stăpânului moşiei, „după obiceiu". Nevoia de fân a locuitorilor îi făcea, în special începând cu mijlocul veacului, să se tocmească de cele mai multe ori cu stăpânii spre a răscumpăra dijma fie cu bani, fie cu muncă de boieresc.

În cadrul obiceiului general al ţării, dijma porumbului a oscilat între zeciuiala din produs şi alte tipuri de bir.

Apicultura era supusă aceloraşi servituţi ca şi restul îndeletnicirilor agricole pe moşia stăpânului. La fel ca în Ţara Românească, stupii fac excepţie la zeciuială, şi formula pentru dijmă apare, în documente de-a lungul secolului, invariabilă: „*Din prisăci cu stupi de 50 unul, iar fiind mai puţini, să ia câte o para de stup"* (Uricarul, XI, 307).

[13] La 12 august 1741 Grigore Ghica dă încuviinţare preotului Macovei şi altor fraţi ai săi să ia de pe părţile lor de moşie „de a zecea din ţarine, din fâneţe, din prisăci cu stupi şi din grădini cu legume şi din vii şi din livezi cu pomi…" (vezi Codrescu 1962: 59).

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

Produsele lemnoase, în special în regiunea de munte, au constituit izvoare de venit pentru stăpâni sub formă de dijmă, fapt menţionat în documente încă de la începutul veacului. La 9 iunie 1705, Antioh Cantemir încuviinţa egumenului de la Solca să ia, între altele, *dijma din jir* de pe moşia Ciorsaci (Suceava) (Uricarul, XVI, 48).

Atât în Moldova, cât şi în Ţara Românească, menţiunile documentare vorbesc de „întreiala peştelui", cu formula consacrată: „din trei peşti un peşte, sau de trei bani un ban"[14]. În cartea dată mitropolitului la 31 august 1744 pentru stăpânirea unor sate din Ilfov, Constantin Mavrocordat scria: „*La bălţile care vor fi pe moşia mănăstirii, nimeni să nu fie volnic a se amesteca, au din vameşi au din căpitani, ci numai părintele mitropolitul să aibă a-şi lua întreiala peştelui după obiceiu*" (Doc. rel. agrare,.I, 422), de unde se vede că exista la acea dată un obicei, format probabil în veacurile anterioare, al întreielii peştelui.

Dijma peştelui în Moldova a fost *zeciuiala*, la fel cu a celorlalte produse. *Întreiala* (a treia parte din produse) pentru mănăstiri era o concesie din partea proprietăţii domneşti, nu milă de la cămară, ca în Ţara Românească.

Până la jumătatea veacului al XVIII-lea, vetrele târgurilor şi o parte din ocoale erau proprietate a domniei, pe care locuitorii făceau agricultură şi-şi păşunau vitele, având obligaţia generală a dijmei din produse.

A existat şi o preocupare de stat pentru atragerea locuitorilor din Polonia să facă agricultură. O poruncă domnească din 1741 cerea să se facă toate înlesnirile ca „*să poată oamenii din ţara leşească a ara şi a semăna, cu datul obicinuit, pe pământul Moldovei*" (Iorga, SD VI, 339). Cuantumul dijmei era şi pentru aceşti locuitori tot zeciuiala, după obicei. Dacă locuitorii din Polonia dădeau dijmă în Moldova din produsul muncii lor, exista şi dijmă produsă de munca moldovenilor, care ajungea în Polonia.

Datul dijmei intrat în obicei de la începutul relaţiilor dintre stăpâni şi cultivatori nu s-a efectuat întotdeauna fără împotrivire din partea celor ce lucrau moşiile. La datul dijmei din fân opuneau rezistenţă şi unii slujitori, călăraşii, care, mai înainte, când moşiile erau domneşti, avuseseră scutire[15]. Pierderea avantajelor avute în legătură cu dijma prin trecerea moşiilor domneşti în stăpânire feudală a dat loc la nemulţumiri din partea locuitorilor, care s-au adresat în nenumărate rânduri instanţelor de judecată.

Astăzi**,** termenul apare consemnat ca regionalism, în fondul activ al limbii, în Bucovina, cu sensul „camătă, taxă, procent", cu două forme de plural, *dijme* şi *dijmuri* (învechit) şi mai multe variante *déjmă, dicimă, dişmă, déşmă, disâmă* (DLR s.v.).

[14] Vezi Urechia 1900: 330.

[15] Vezi Bălan 2005 : 112.

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

Majă/Măjărit/Măjărie „impozit pe peşte”, „întreială” sau *„veche unitate de măsură, variind, după epoci şi regiuni, între 50 kg. Şi 100 ocale*”(DLR s.v.)

„... ca să-şi facă sat de milă şi slobozie, să-şi strîngă oameni striinni fără ***dajde****, să fie pre această silişte, Călugărénii, iar de către domniia mea să fie în pace şi ertaţi* ***de bir*** *şi* ***de*** *găle****a****tă şi* ***de fin*** *şi* ***de oae seacă*** *şi* ***de cal*** *şi* ***de miare*** *şi* ***de ceară*** *şi* ***de dijmă de stupi*** *şi* ***de gorştină de porci*** *şi* ***de oi*** *şi* ***de cai de olacu*** *şi* ***de podvoadă*** *şi* ***de banii de judeţu*** *şi* ***de majă*** *şi de toate slujbele şi* ***mîncăturile*** *cîte sînt preste an în ţeara domnii méle, de nimica val sau bîntuială să n-aibă, pentru că i-am ertat domnia mea de acum pînă în trei ani, să fie în pace, nimenilé înntru ei să nu înntre...*”(1626, Bucureşti, DRH, B, ŢR, XXI, 135, p. 256)

Termenul *majă,* de provenienţă maghiară (< magh. *mázsa*), reprezintă o unitate de măsură, egală, în Evul Mediu cu 63, 69 kg, iar derivatul, *măjărit,* trimite la taxa percepută pentru circulaţia peştelui, comercializat sau nu. Această taxă funcţiona în ţările române extracarpatice, încă din secolul al XIV-lea, la trecerea prin târguri sau peste vaduri. Denumirea acestei taxe a fost diversă, după timp şi locuri**:** *vamă, majă, măjărie***.** Această taxă pe comerţul peştelui era aplicată şi sub denumirea de *vamă* — în numeroase documente. Vama pentru circulaţia peştelui nu era aceeaşi cu cea impusă de domn asupra peştelui pescuit, în Dunăre, bălţile şi iezerele domneşti, care constituia o altă taxă, plătită în natură - 1/10 sau 1/3 („*întreială*”) — sau în bani. Alături de acest impozit se practicau şi *zeciuiala*, o rentă feudală, preluată de mănăstiri şi boieri din peştele pescuit în bălţile şi iezerele de pe moşiile lor şi *fumăritul.*

Termenul apare consemnat şi în versiunea sibiană a Tetraevanghelului slavo-român, (1551-1553) şi în Palia de la Orăştie, consemnări indicate şi de Alexandru Mareş[16].

Trebuie subliniată distincţia dintre *majă* şi *fumărit*, aşa cum apare într-un document din 1701, „*şi să ia* ***fumăritul*** *de la tot omul, câţi vor fi locuitori pe baltă [...]; să ia şi* ***măjăritul*** *dă la cei ce poartă* ***majă*** *dă peşte [...] prin târguri şi prin sate*”. Modalitatea impunerii taxei era: pentru peştele sărat, după numărul de vite din atelajul carului, iar pentru peştele proaspăt, pe car. Tariful pentru peştele exportat se calcula după greutatea în măji şi varia după calitatea peştelui. În numeroasele obroace consimţite mănăstirilor, domnul preciza totdeauna că transportul, peştelui este scutit de taxă.

Maja, ca şi celelalte forme lingvistice ale taxei pe circulaţia peştelui, dispare în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când se realizează unificarea şi modernizarea sistemului fiscal în ţara unită.

Sulgiu „dare percepută pe vite sau pe oi tăiate ori pentru vacile cu lapte”(DLR, s.v.)

[16] Vezi Mareş 2005: 429.

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

„*ca să nu aibă a ne da darea, nici mare nici mică, nici zloţi pentru case, nici taleri, nici lei, nici orţi şi nici iliş să nu aibă a plăti, nici* ***sulgiu*** *pentru vaci şi nici pentru oi să nu aibă a da şi nici un lucru să nu aibă a lucra domniei mele cu alţi săraci ai noştri…*"(1639, Iaşi, DRH, A, Mold., XXV, 107, p. 119.)

„…Adecă eu, Apostol ce-am fost ***sulgiari****, scriu şi mărturisescu însumi pre mine, cu cest zapis al mieu, cum eu, de bunăvoia mea, de nime nevoit, nice asuprit, am vândut a mea direaptă ocină, tot cât am ţinut eu, şi de moşie şi de cumpărătur(ă), cu case gata…"*(1639, Iaşi, DRH, A, Mold., XXV, 20, p. 22.).

Cu o etimologie nesigură, *sulgiu* a fost înregistrat cu o primă atestare, moldovenească, la sfârşitul secolului al XVI-lea (1586), cu sensul „impozit pe vaci cu lapte"(DERS s.v.).

Termenul *sulger* (*sluger*) „dregătorul care aproviziona curtea domnească cu carne" este atestat mai devreme, în Moldova, la 1456 (DERS s.v.), ceea ce înseamnă că şi taxa, numită *sulgiu,* are o atestare mult mai timpurie decât cea consemnată în lucrările lexicografice.

Menţiuni documentare pentru secolul al XVII-lea sunt destul de multe: *sulgiu* (Iaşi, 1634, DRH, XVII, Mold. XXV, nr. 225; Iaşi, 1635, DRH, XVII, Mold., XXIII, nr. 162; Iaşi, 1639, DRH, XVII, Mold., XXV, nr.20).

Termenul nu circulă astăzi, intrând în fondul arhaic al limbii.

Gloabă „amendă plătită pentru diverse infracţiuni sau nesocotiri ale unor hotărâri domneşti"(DLR s.v.)

„*…Iar cine va mai scorni pârâ,* ***să fie gloabă*** *Porţei 50 de boi…*"(1639, la Iaşi, DRH, A, Mold., XXV, 109, p. 122.).

„*Derept aceasta, deaca veţ(i) vedea cartea domnii méle, voi de astădzi înainte, voi să lăsaţi în pace ţâganii sventei mănăstire, ce mai sus scrie, pre dirésele lor, ce au arătat înnaintea domnii méle, anume Ion şi Luca şi Nicoar(ă), întru nemica să nu-i învăluiţi, nici la Iaş(i), aicea la domnia mea să nu-i mânaţi, nici ciobote să le luaţi, nici să-i* ***globiţi****, nici o treabă cu dânşii să n-aveţi, ce să aibă treabă rugătorii năştri călugării de la svânta mănăstire a-ş(i) lucra cu dânşii şi a-i* ***globi*** *şi a-i certa. Iar carii le vor faci mai mult val, bine să ştie că numai cu capul va plăti, numai să nu să amistuiască niscari ţigani domneşt(i) în ţâganii mănăstirei.* (1637 ianuarie 12, Iaşi, doc. 7, DRH, A. Moldova, XXIV, p.4).

Termenul este de origine slavă, din *globa* „pedeapsă".

Odată cu circulaţia termenului pe o arie destul de largă, cuvântul îşi extinde semnificaţia, la aceea de „pedeapsă prin amendă".

Atestări ale cuvântului *gloabă,* cu sensul „amendă", deţinem încă din secolele al XIV-lea şi al XV-lea, în texte moldoveneşti şi munteneşti, ceea ce indică faptul că este vorba despre un cuvânt cu largă circulaţie în epocă: *gloabă* (Iaşi, 1622, DIR, XVII, Mold., V, nr. 165; Iaşi, 1624, DIR, XVII, Mold. V,

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

nr. 106; Iaşi, 1634, DRH, XXII, nr. 29; 1635, DRH, XVII, Mold. XXIII, nr. 70; 1636, DRH, XVII, A., Mold., nr. 327; Iaşi, 1642, DRH, XXV, nr. 379); Ţara Românească: *gloabă* (1647, DRH, XVII, B., ŢR, nr. 90); Transilvania: *gloabă* (Bălgrad, 1627) (Mareş 2005: 101-102).

Vitalitatea termenului se probează şi prin faptul că dezvoltă derivate, nume de agent, *globnici* (1622, DIR, XVII, Mold., V, nr. 164) şi de acţiuni, *globi,* cu atestări în documente moldoveneşti din secolul al XVII-lea (Suceava, 1625, DIR, XVII, Mold., V, nr. 413; Iaşi, 1635, DRH, XVII, Mold., XXII, nr. 199).

Nu deţinem atestări cartografice actuale referitoare la acest lexem, termenul fiind considerat un arhaism.

Concluzii

Sub aspect semantic, cei mai mulţi termeni circulă astăzi absolut izolat, cu sensul iniţial, ca regionalisme (*bir, dijmă*), în timp ce alţii sunt înregistraţi în diferite graiuri, izolat, cu sens schimbat (*clacă, majă*), aparţinând fondului pasiv al limbii.

Fără a se putea vorbi despre o terminologie specializată, în perioada veche se poate evidenţia însă o puternică tendinţă de specializare a termenilor în practica fiscală, în general.

Împrumuturile lexicale de origini diferite reprezintă un strat foarte bine reprezentat, elementul slav fiind predominant. Aria de difuzare a termenilor este generală, acoperind, în general, toate graiurile dacoromâne.

Referitor la productivitatea şi capacitatea termenilor de a se păstra în limbă cât mai aproape de epoca actuală, este de remarcat că toţi termenii discutaţi au circulaţie actuală, chiar dacă izolată şi cu modificări la nivelul sensului.

Clacă este un termen cu viabilitatea scăzută, care s-a păstrat astăzi în fondul pasiv al limbii, cu sens schimbat. *Bir, dijmă, majă* sunt termeni care s-au conservat până în epoca modernă, păstrând sensul cu care circula în epoca veche, în timp ce *dajdie, lucru de boierescu* sunt termeni care se află înregistraţi în fondul arhaic al limbii actuale.

Cât priveşte productivitatea, este în general slabă, doar o parte dintre lexeme dezvoltând derivate, în general nume de agent.

Cuvintele cercetate au, în general, o răspândire largă, fiind consemnate în Moldova, în Ţara Românească, Transilvania, Banat şi Crişana.

Concluziile asupra acestui aspect rămân relative, cunoscut fiind faptul că cercetări filologice viitoare pot scoate la iveală atestări mai vechi ale acestor lexeme, iar faptul că un termen nu apare consemnat în scris nu înseamnă că nu ar fi putut circula în limbă, la un moment dat.

Cât priveşte abordarea termenilor din punctul de vedere al utilizării lor în stilurile funcţionale, în prima jumătate a secolului al XVII-lea, se poate vorbi, strict la nivelul actelor şi documentelor cercetate de noi, despre o conturare

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

a stilului juridico-administrativ, care îşi va consolida trăsăturile specifice în jurul anului 1700[17].

Este, de altfel, singurul stil funcţional care se evidenţiază în terminologia întâlnită, chiar dacă se manifestă stereotip, atât în pravile, cât şi în actele juridice, stil care a fost denumit şi stil oficial.[18]

Pe baza unor deosebiri suficient de mari, aceste variante stilistice, încadrate într-un limbaj cult, s-au opus limbajului popular.

Termenii care intră în seriile lexicale specializate pentru domeniul juridico-administrativ din secolul al XVII-lea arată o tendinţă de dezvoltare a terminologiei juridice utilizate în scrierile din toate graiurile dacoromâne, funcţionând în serii sinonimice parţiale, în funcţie de regiune şi epocă.

SIGLE

DA	*Dicţionarul Academiei,* 1913-1949, Bucureşti, Editura Academiei Române.
DERS	Gheorghe Bolocan, Virgil Nestorescu, Ion Robciuc, Coneliu Reguş, Aspazia Reguş, Mile Tomici, Ion Ciocea, Olimpia Guţu, Cornelia Popescu, (coordonator Gh. Bolocan)*, Dicţionarul elementelor româneşti din documentele slavo-române 1374-1600,* 1981, Bucureşti, Editura Academiei Române.
DIR, Mold.	*Documente privind istoria României.* Veacul XVII. *A. Moldova, vol. I-V,* 1952-1957, Bucureşti, Editura Academiei Române.
DIR, ŢR.	*Documente privind istoria României.* Veacul XVII. *B. Ţara Românească*, 1951, Bucureşti, Editura Academiei Române.
DLR	*Dicţionarul limbii române*, serie nouă, tom VI, 1965-1969, tom VII, 1969-1971, tom VIII, partea I-V, 1972-1984, tom IX, 1975, tom X, patea I-IV, 1986-1994, tom XI, partea I-III 1978-1983, tom XII, partea I, 1997, tom XIV, patea I, 1994, tom XI, 2000, Bucureşti, Editura Academiei Române.
DRH, Mold.	*Documenta Romaniae historica, A. Moldova*, 1969, vol. XIX, XXII-XXVI, Bucureşti, Editura Academiei Române.
DRH, ŢR.	*Documenta Romaniae historica, B. Ţara Românească*, 1965, vol. XI, Bucureşti, 1969, vol. XXII, Bucureşti, Editura Academiei Române.
Uricariul	Codrescu, Theodor, 1862, *Uricariul cuprinzătoriu de hrisoave, anaforale şi alte acte din suta XV-XIX, atingătoare de Moldova,* vol. V, Iaşi, Tipografia Buciumului Romanu.

[17] Vezi Chivu 1985: 509-519; Coteanu 1961; 91; Munteanu, Ţâra 1978: 121, Gheţie 1997: 98.

[18] Vezi Gheţie 1997: 98.

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)

BIBLIOGRAFIE

Bălan, T., 2005, *Documente bucovinene*, vol. IV, vol. V, vol. VI, Iaşi, Editura Taida.

Chivu, Gh., 1985, „Stilurile limbii române literare în perioada 1532-1640”*,* I-III, în *Limba Română*, XXXIV, nr. 6, p. 509-519, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Codrescu, Theodor, 1862, *Uricariul cuprinzătoriu de hrisoave, anaforale şi alte acte din suta XV-XIX, atingătoare de Moldova,* vol. V, Iaşi, Tipografia Buciumului Romanu.

Coteanu, I., 1961, *Româna literară şi problemele ei principale*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică.

Gheţie, I. (coord.), 1997, *Istoria limbii române literare. Epoca veche* (1532-1780), Bucureşti, Editura Academiei Române.

Ghibănescu, Gh., 1906, *Surete şi izvoade*, publicate de... vol. VIII, vol. XXI, în *Documente slavo-române*, Iaşi, „Dacia” Iliescu, Grosu & Co.

Giurescu, C., 1943, *Studii de istorie socială*, Bucureşti, Biblioteca istorică „Universul”.

Iorga, N., 1901, *Studii şi documente cu privire la istoria românilor*, vol. VI, Bucureşti, Editura Minerva.

Mareş, Al., 2005, *Scriere şi cultură românească veche,* Editura Academiei Române.

Mihordea, V., Papacostea, S., Constantniu, Fl., 1961, *Documente privind relaţiile agrare în secolul al XVIII-lea*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Munteanu, Şt., Ţâra, V., 1978, *Istoria limbii române literare*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.

Muşlea, Candid C., 1957, „Contribuţie la instituţia „veciniei” la românii braşoveni”, în *Studii şi articole de istorie*, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”.

Prodan, David, 1963, „Boieri şi vecini în Ţara Făgăraşului în secolele XVI-XVII”, în *Anuarul Institutului de Istorie Naţională*, nr. 6, Cluj, Editura Academiei Române.

Rosetti, R., 1907, *„Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova”*, Tomul I: *Dela origini până la 1834*, Bucureşti, Editura Librăriei Socec.

Sava, A., 1944, *Documente privitoare la târgul şi ţinutul Orheiului*, Bucureşti, Monitorul Oficial şi Imprimeriile Statului. Imprimeria Naţională.

Panaitescu, P. P., 1964, *Obştea ţărănească în Ţara Românească şi Moldova: orânduirea feudală*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Urechia,V.A., 1900, *Istoria românilor*, vol I-XIII, Bucureşti, Carol Gobl.

Liliana AGACHE
Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan–Al. Rosetti”, Bucureşti

BDD-V2846 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:07 UTC)